

Betreft: consultatie Wet uitbreiding vergoeding affectieschade
Datum: 12 februari 2026

Geachte Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Inmiddels is kennis genomen van het Voorstel van wet tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de uitbreiding van de kring van gerechtigden met een aanspraak op de vergoeding van affectieschade en tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek BES en het Wetboek van Strafrecht BES in verband met het mogelijk maken van de vergoeding van affectieschade op de BES (Wet uitbreiding vergoeding affectieschade).

Graag reageer ik op dit voorliggende wetsvoorstel.

1. Uitbreiding kring van gerechtigden met broers en zussen, zowel juridische (half)broers en zussen als om personen met een vergelijkbare relatie, zoals stiefbroers en -zussen en pleegbroers en -zussen:

Ten aanzien van broer en zussen heeft de wetgever er destijds uitdrukkelijk voor gekozen hen geen standaard recht op affectieschade toe te kennen. Boom wees toen al expliciet op het ontbreken buiten de kring laten van broers en zussen.¹ Dit sluit niet uit dat in bijzondere gevallen een beroep kan worden gedaan op de voornoemde hardheidsclausule. In uitzonderlijke gevallen kan een dergelijke vergoeding worden toegekend, zoals de situatie waarbij sprake is van langdurig samenwonen en voor elkaar zorgen. Daarvoor is de feitelijke verhouding beslissend. Factoren die hierbij van belang zijn, zijn onder meer de intensiteit, aard en duur van de relatie.² Bij broers en zussen is er dus voor gekozen een nauwe, affectieve band niet op voorhand te veronderstellen.

Alle broers en zussen zijn uniek en dat geldt ook voor de banden tussen broers en zussen. Voor alle kinderen geldt echter dat het opgroeien met broertjes en zusjes een positieve en blijvende invloed heeft op de persoonlijke ontwikkeling. De interactie tussen broers en zussen beïnvloedt de sociale en emotionele context waarin de kinderen opgroeien en zij dragen bij aan de ontwikkeling van cognitieve en taalvaardigheden.³ Broers en zussen beïnvloeden elkaar op deze manier “in het proces van het verkrijgen van autonomie en het definiëren van hun identiteit.”⁴ Zo vervullen broers en zussen een belangrijke rol in elkaars leven, als leraren en verzorgers, maar ook als metgezellen.⁵ Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt verder dat bij life-

¹ W.H. van Boom, ‘Troostgeld voor naasten? Een ruimere blik is noodzakelijk’, AV&S 2001, p. 95 – 98.

² Kamerstukken II 2014/15 (34 257), nr. 3 (MvT, p. 15).

³ M. Azmitia & J. Hesser, ‘Why siblings are important agents of cognitive development: A comparison of siblings and peers’, *Child Development* (64) 1993, afl. 2, p. 442; G.H. Brody, ‘Sibling Relationship Quality: Its Causes and Consequences’, *Annual Review of Psychology* (29) 1998, p. 19.

⁴ S.J.T. Branje e.a., ‘Perceived support in sibling relationships and adolescent adjustment’, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* (45) 2008, afl. 8, p.1395

⁵ J. Dunn & S. McGuire, ‘Sibling and peer relationships in childhood’, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* (33) 1992, afl. 1, p. 71

events (bijv. een gezinsomgeving die instabiel wordt) broers en zussen voor “troost, koestering, opvang en veilige emotionele gehechtheid” zorgen.⁶

De band tussen broers en zussen wordt als meest hechte band met leeftijdsgenoten geduid: zij zien elkaar opgroeien, kennen elkaars geschiedenis en delen een ouderlijk gezin.⁷ Hoewel eerder werd gedacht dat de band met broers en zussen slechts ‘een bijverschijnsel’ van gemeenschappelijke ouders is en van minder belang dan de band met ouders, kinderen of partners, is dit in wetenschappelijk onderzoek achterhaald. Een relatie met een broer of zus is een betekenisvolle en blijvende relatie. Het is een onverbrekelijke relatie, gebaseerd op de familieband en de bloedband, die emotionele betekenis heeft.⁸

Het overlijden van een dierbare is een van de meest ingrijpende gebeurtenissen in een mensenleven. Wanneer een hechte band verbroken wordt gaat dit gepaard met heftige emoties en een vaak fysiek ervaren pijn. Het is een ernstig en langdurig leed als respons op het verlies van een emotioneel belangrijk persoon.⁹ Het is vaak een langdurig proces waarbij men probeert om te gaan met veranderingen, waaronder bijvoorbeeld de rolverdeling binnen een familie.¹⁰

Wanneer een broer of zus waarmee een persoon is opgegroeid, aan wie hij of zij zich heeft gehecht, gespiegeld en gemeten komt te overlijden, kan dit tot gevolg hebben dat een deel van de identiteit verloren gaat. Uit onderzoek blijkt dat de rouwintensiteit, de uiting hiervan, de sociale eenzaamheid en de emotionele eenzaamheid bij het verlies van een broer of zus significant hoger ligt dan bij het verlies van een ouder.¹¹ Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt verder dat het verlies voor met name kinderen en adolescenten van hun broer of zus leidt tot gezondheidsproblemen. Zo bleek dat kinderen en adolescenten een gevoel van onvermogen hebben om gevoelens over het verlies te delen. Daarnaast ervaren zij langdurige angstsymptomen, agressie, eet- en slaapproblemen en veranderen hun relaties met leeftijdsgenoten.¹²

In het strafrecht zijn de laatste jaren belangrijke slachtofferrechten ingevoerd. Zo is het spreekrecht in 2016 onbeperkt uitgebreid.¹³ Zowel het slachtoffer zelf

⁶ J.E. Hasday, *Family Law Reimagined*, Boston: Harvard University Press 2014, p. 166.

⁷ Ross, H. G., & Milgram, J. I. (1982) Variables in adult sibling relationships. In M. E. Lamb & B. Sutton-Smith (Eds.), *Sibling relationships: their nature and significance across the lifespan* (pp. 225-245). Erlbaum, Hillsdale, NJ

⁸ Weggemans, M. (2015). *Als je een broer of zus verliest*. Utrecht: Uitgeverij KokBoekencentrum.

⁹ Weiss, R. S. (2001). Grief, bonds and relationships. In M. S. Stroebe, R. O. Hansson, W. Stroebe & H. Schut (Eds.), *Handbook of bereavement research: Consequences, coping and care* (pp. 46-47). Washington: American Psychological Association

¹⁰ Schaeffer, J. A., & Moos, R. H. (2001). Bereavement experiences and personal growth. In M. S. Stroebe, R. O. Hansson, W. Stroebe & H. Schut (Eds.), *Handbook of bereavement research: Consequences, coping and care* (pp. 145-146). Washington: American Psychological Association.

¹¹ Osterweis, M., Solomon, F. & Green, M. (1984) *Bereavement: Reactions, Consequences and Care*, (pp. 71-99). Washington: National Academy Press; Moss M. S., & Moss, S. Z. (1994). *Death and Bereavement*. In R. Blieszner & V. H. Bedford (Eds.) *Aging and the family: Theory and research* (pp. 422-440). Westport: Greenwood Press

¹² Robinson, L., & Mahon, M. M. (1997). Sibling bereavement: A concept analysis. *Death Studies*, 21, 477-499.

¹³ Wet van 14 april 2016 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter aanvulling van het spreekrecht van slachtoffers en nabestaanden in het strafproces en wijziging van de Wet

als diens nabestaanden hebben een spreekrecht. Het spreekrecht heeft tot doel bij te dragen aan emotioneel herstel.¹⁴ Nabestaanden mogen een mondelinge verklaring geven indien een spreekrechtwaardig feit ten laste is gelegd op grond van art. 51e lid 2 Sv. Bloedverwanten in de zijlijn tot en met de vierde graad (!) zijn expliciet opgenomen.

Het gaat hier weliswaar niet om een vorderingsrecht, maar wel over de vraag wie er tijdens een strafzitting mag en kan spreken. Het spreekrecht is alleen voor nabestaanden waarbij een nadruk ligt op de affectieve relatie met het slachtoffer. In het verleden werd de definitie uit art. 51a Sv strikt gehandhaafd.¹⁵ Inmiddels is de affectieve band van stief-familie ook erkend in de zin van het spreekrecht.¹⁶ Binnen het strafrecht wordt ten aanzien van broers en zussen, in de zin van slachtofferrechten, de nadrukkelijke affectieve band verondersteld doordat zij als spreekgerechtigde zijn aangemerkt.

Hetzelfde geldt voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven. De nabestaanden betreffen een beperkte categorie, van wie een affectieve band met het slachtoffer wordt verondersteld. Broers en zussen van de overledene zijn expliciet opgenomen. Ook hier gaat het om erkenning van het hen aangedane leed en het verdriet hiervan.¹⁷ Het gaat om een regeling die tegemoet komt aan de gewenste erkenning van het hen aangedane leed en het verdriet hiervan.¹⁸ Het niet opnemen van deze categorie zou leiden tot schrijnende situaties.¹⁹ Broers en zussen worden in zaken van curatele, onderbewindstelling of mentorschap van meerderjarige broers/zussen als belanghebbende in de procedure aangemerkt (art. 798 lid 2 Rv).

De praktijk laat zien dat het uitsluiten van broers en zussen tot onbegrijpelijke en pijnlijke verschillen leidt. Het is moeilijk uit te leggen aan broers en zussen, die binnen hetzelfde gezin zijn opgegroeid en een gedeelde levensgeschiedenis kennen, zijn aangewezen op een hardheidsclausule terwijl dit niet voor ouders of partners geldt. Bovendien brengt de hardheidsclausule onvermijdelijk belastende discussies met zich mee. Het juridisch toetsen van de intensiteit van een familieband wringt met het karakter van affectieschade: het bieden van erkenning en genoegdoening. De voorgestelde wijziging brengt het civiele recht in lijn met bredere ontwikkelingen zoals hierboven uiteengezet. Tegen deze achtergrond is het wenselijk om broers en zussen, zowel juridische (half)broers en zussen als om personen met een vergelijkbare relatie (zoals stiefbroers en -zussen en pleegbroers en -zussen), als vaste gerechtigden aan te merken.

2. Indexeren én herwaarderen van de bedragen

schadefonds geweldsmisdrijven ter uitbreiding van de mogelijkheid van uitkering aan nabestaanden, Stb. 2016, 160. Voor de inwerkingtreding mochten spreekgerechtigden slechts verklaren over de gevolgen van het delict. Zij mochten zich niet uitlaten over de vraagpunten van art. 350 Sv.

¹⁴ Kamerstukken Eerste Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 35 349, C, p. 10

¹⁵ HR 6 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BR1149, NJ 2012/367.

¹⁶ Van een goede buur tot een verre vriend: wie mag er over het slachtoffer spreken?

A Bosma - Ars, 2021 - pure.uvt.nl

¹⁷ Tweede Kamer der Staten-Generaal 2009-2010 32363 nr. 7.

¹⁸ Kamerstukken II 2009-2010, 32 363, nr. 7.

¹⁹ Kamerstukken II 2009-2010, 32 363, nr. 3, p. 2.

Nu de wetgever de kring van gerechtigden uitbreidt, ligt het voor de hand om ook de hoogte van de bedragen opnieuw te bezien. Toen de wet in 2019 werd ingevoerd, heeft de wetgever bewust gekozen voor vaste bedragen die niet willekeurig zijn gekozen. Ze drukten uit wat de samenleving destijds een passende symbolische erkenning vond.

Indexeren:

In de eerste plaats zou sprake moeten zijn van een volledige indexatie tot het prijspeil op het moment van inwerkingtreding. Dit is geen verhoging, maar simpelweg het in stand houden van de erkenningswaarde die de wetgever in 2019 passend vond. Een herijking die onder de inflatie blijft, betekent feitelijk een verlaging en is niet te verenigen met de erkenningsfunctie van de regeling.

Herwaarderen:

Echter, een indexatie alleen is onvoldoende. De bedragen uit 2019 zijn tot stand gekomen in een context van voorzichtigheid en onzekerheid over mogelijke effecten. Inmiddels is gebleken dat de regeling goed functioneert en de regeling niet leidt tot een onbeheersbare claimcultuur. Juist dat biedt ruimte voor een bewuste *herwaardering*, waarbij niet enkel het behouden van koopkracht centraal staat, maar juist de actualisatie van wat in 2026 als passende maatschappelijke erkenning geldt.

De realiteit in 2026 is dat de waardering van immateriële schade zich de afgelopen jaren zichtbaar heeft ontwikkeld (voorbeeld: de Rotterdamse Schaal). De bedragen zijn de laatste jaren aanzienlijk gestegen en rechters zijn minder terughoudend. Kortom: de maatschappelijke waardering is verschoven. Hoewel de ontwikkeling van het smartengeld ziet op de immateriële schadevergoeding voor het primaire slachtoffer, delen beide vergoedingen wel het karakter van genoegdoening en erkenning. Het is tegen die achtergrond moeilijk uit te leggen dat juist de vergoeding van affectieschade zou achterblijven. Een normatieve verhoging zou daarom op zijn plaats zijn.

Op die wijze wordt enerzijds de oorspronkelijke erkenningswaarde gecorrigeerd en anderzijds recht gedaan aan de maatschappelijke herwaardering van immateriële schade.

Namens AVB Law,

met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'B.A. van Beest', with a stylized, flowing script.

B.A. van Beest